

Padá mýtus slovenskej ilustrácie?

12.07.2017

Podtitul: Poznámky k Nominačnej výstave na BIB 2017

Dva roky ubehli a ďalší, už **26. ročník Bienále ilustrácií Bratislava 2017** klope na dvere. Hostiteľská krajina BIB (Slovensko) nielen že nemôže na tomto podujatí chýbať, ale mali by sme sa aj patrične predviesť. Preto Bibiana, Medzinárodný dom umenia pre deti, aj tento rok prezentuje (do 16. 7. 2017) aktuálnu knižne realizovanú slovenskú ilustráciu, aby bratislavský organizátor BIB vybral slovenskú kolekciu na BIB 2017. Na vernisáži výstavy (8. 6. 2017) aj z médií sme sa dozvedeli, že Výkonný výbor BIB vybral 15 ilustrátorov, ktorí nás budú na Bienále reprezentovať.

Tentoraz bola "pred bránami BIB" naozaj veľká tlačienica, lebo na **nominačnú výstavu BIB 2017** sa prihlásil rekordný počet **39 ilustrátorov**. Štatút BIB nepustí, a tak sa opäť zdalo, že limit prezentovať 15 ilustrátorov je obmedzujúci. Tak ako v roku 2015, kurátorka výstavy V. Anoškinová vyslovila myšlienku o tom, že si vie predstaviť na BIB-e o niekoľkých ilustrátorov viac. Takto sa umelo nafukuje rokmi tradovaný mýtus o vysokých (svetových) kvalitách, tu aj "kvantitách", našej ilustrácie pre deti. Pozornejší pohľad na vystavenú ilustráciu (vyše 300 exponátov z 51 kníh) vyvoláva však rozpaky a otázku: Padá mýtus slovenskej ilustrácie?

Názov výstavy v Bibiane "**Súčasná slovenská ilustrácia detskej knihy**" je len kunsthistorickým pozlátokom. Lebo zas - a stalo sa to už pravidlom - **chýba katalóg** s potrebnými obrazovými a "vecnými" informáciami, nehovoriac o zhodnotení súčasnej situácie v slovenskej ilustrácii detskej knihy. Takto si Bibiana opäť splnila (len) svoju úlohu medzinárodnej inštitúcie, nie však inštitúcie slovenskej. A Výkonnému výboru BIB, ktorý vybral slovenskú kolekciu pre BIB 2017 nemožno uprieť, že sa zas postaral o prekvapenia, ako keby to robil naschvál.

Predtým (v r. 2013) nevybrali V. Holecovú (dnes Klímovú) a I. Derevenca. V r. 2015 nevybrali M. Maťátka, P. Hilbert(ovú) a K. Ilkovičovú. A ďalších (S. Košický, B. Paulovičová, A. Wagnerová), ktorí sa o dva roky "zlepšili" natoľko, že ich už vyberajú. A teraz nechávajú "sedieť doma" opory slovenskej ilustrácie *Janu Kiselovú-Sitekovicú* (4-krát ocenená na BIB-e) a *Luba Paľa* (Zlaté jablko BIB 2005). Ale zas posielajú na BIB 2017 **Juraja Martišku** (9 účasť na BIB-e od r. 1999) a **Miroslava Regitku** (2. účasť na BIB-e).

"Umelecké jadro", oporu našej kolekcie na BIB 2017 tvoria: **Martina Matlovičová** (Zlaté jablko BIB 2009; veľmi chce byť znovu ocenená, preto ilustruje pre výstavu, v katalógu BIB 2017 jej - ako všetkým - zas ani neuvedú rozmery pri reprodukcii, hi-hi?), **Daniela Olejníková** (Plaketa BIB 2013), **Peter Uchnár** (Zlaté jablko BIB 1999, Cena Detskej poroty BIB 2009, Cena primátora hl. mesta Bratislavy 2013), **Vladimír Král** (4. účasť na BIB-e), **Matúš Maťátko** (2. účasť na BIB-e; ako ilustruje, ukazuje aj na fasáde domu na Mariánskej ulici v Bratislave), **Peter Pollág** (2. účasť na BIB-e; stále sa zlepšuje, tvorivo rozvíja našu ilustrátorskú figuratívnu, typologickú tradíciu, môj tip na "bibácke" ocenenie), **Katarína Slaninková** (3. účasť na BIB-e; pozoruhodné rozpätie od kresbovej po maliarsku grotesku a iróniu, môj tip na "bibácke" ocenenie), **Dávid Ursiny** (3. účasť na BIB-e; má svoj vyhranený štýl, "stabilizoval sa") a **Alena Wagnerová** (na BIB sa vracia, naposledy v r. 1999; je na vrchole svojho poetického maliarskeho okúzlenia).

K uvedeným 11-tim ilustrátorom pribudli 4 "debutanti na BIB-e". "Po zásluže" z výstavy a súťaže Najkrajšie knihy Slovenska 2015 - **Svetozár Košický** (Cena MK SR autorovi za vynikajúce ilustrácie) a "hravá a dravá" **Barbora Paulovičová** (Abecedári, Vyd. SSS 2015).

Ďalej sympatická **PetraŠtefanková** v rozpätí od "hieroglyfu" po vynaliezavú "skulpturálnu ilustráciu". Treba mať však na pamäti, že si ilustruje vlastné knihy. A ilustrátor musí vedieť ilustrovať aj cudzí text. Na BIB 2017 budeme mať aj najväčší omyl nominačného výberu, **Marcela Mališa**. Jeho originálne ilustrácie sprevádzajú vari najškaredšiu knihu na výstave v Bibiane.

Prichodí prehodiť slovo o ďalších z tých, ktorí vybraní na BIB 2017 neboli. *Martin Kellenberger*, 10-násobný účastník BIB-u. Stratil svoj ilustrátorský rytmus, nový zatiaľ nenašiel, už nie je (natoľko) výtvarne zaujímavý. *Maja Dusíková*, 11-násobná účastníčka BIB-u, znovu vybraná nebola. Pripomenula sa z Talianska, kde žije, a to je sympatické. (Nezabudnime na jej manžela ilustrátora S. Dusíka.) Na výstave budú vždy i tí, čo vybraní nebudú, hoci ich predtým akceptovali. To platí aj o *Františkovi Blaškovi* (Čestné uznanie BIB 1985), ktorý sa nevie vzdať "pašinkovských ilustrácií" a neprehľbuje to, čo mu M. Veselý v monografii z r. 2003 doporučil - grafickú, čierno-bielu ilustráciu.

Z ilustrátorov nevybraných na BIB 2017 mám sympatie pre nevtieravú ilustráciu *Veroniky Klímovej*. Asi by si v expozícii BIB "nevykričala patričnú pozornosť". Tú nezbudili u kritiky (M. Tokár, Bibiana č. 1/2010, s. 28-29) ani podobné ilustrácie inak renomovaného sochára J. Bartusza (J. Bodnárová: *Koníky v cvale*, Perfekt 2009), ktorého sme zatiaľ na výstave v Bibiane nevideli. Klímovej ilustrácia tu a teraz zas "nie je dobrá na BIB 2017". Autorka má však zatiaľ vo vrecku aspoň "Cenu útechy BIB 2015", teda Cenu primátora hl. mesta Bratislavy 2015.

V rybníku ostatných ilustrácií nevidieť žiadne ostrovy (nádeje). Stručne a vcelku, zjednodušene, máme prd sebou rôzne "štylizované obrazové kúsky" bez opory v osobnom štýle. Niektorým, pravda, i tento nechýba a i brázdu na poli knižnej kultúry už vyorali (*Luba Suchalová-Harichová*). Alebo *Miroslav Knap* s veľkou monografiou (L. Podušel, *Raj fantázie a labyrint snov*, Publishing 2016). Z tých ostatných neostáva nič iné, len vytvoriť dlhý zoznam mien, ako dokument, že sa na Nominačnej výstave na BIB 2017 zúčastnili.

Nevzdávajú sa, ilustrátori, ale chorál za vás zatiaľ nezaspievam: *Simona Čechová, Anna Červeňáková, Dominika Dodeková, Adrian Ferda, Anna Gajová, Zuzana Hlavatá, Filip Horník, Radoslava Javorská, Lenka Javorská, Bernadeta Klabníková, Marcela Kupčíková, Petra Lukovicsová, Ján Mikulčík, Martin Mrva, Darina Okáliová-Komlóssyová, Danica Pauličková* (účasť na BIB 1999).

Ilustrátorov máme teda nadostač. To sa dozvedáme aj z pravidelných "výročných správ o slovenskej knižnej ilustrácii pre deti za uplynulý rok" v revue Bibiana. Výstava v Bibiane však jasne ukazuje, že našu ilustráciu pre deti drží nad vodou len hŕstka umelcov. A pritom stále "vyučujeme" ilustrátorov zo sveta na podujatí, ktoré sprevádza expozíciu BIB, známom pod menom BIB-UNESCO Workshop Albína Brunovského. Príde BIB 2017 a zas budú Z. Jarošová (generálna komisárka BIB) a "všetci" novinári hovoriť o tom, že v Bratislave máme "zázrak" a celý svet nám závidí. Kto však zachráni našu ilustráciu pred upadaním už len do snov o tom, aká je výnimočná? A ide tu predovšetkým o detskú knihu, nie o ilustráciu ako výtvarný artefakt. Pokiaľ MK SR, teda my všetci, budeme za ten "zázrak" platiť účet a budeme sa nádejať - ako Z. Jarošová, D. Roll - , že svetová knižná ilustrácia pre deti "sa varí" v Bratislave, môžeme na problémy, ktoré sami máme v tejto oblasti aj zabudnúť. Lebo tak či onak sme svetoví. Veď "*naše Bienále nemôže zaniknúť, aj keby sme veľmi chceli*", ako sa vyjadril M. Cipár (*Príbeh BIB I*, Bratislava 2015, s. 37). □